

STORTINGET

Representantforslag 38 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Sandra Bruflot, Anne Kristine Linnestad og Charlotte Spurkeland

Dokument 8:38 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Sandra Bruflot, Anne Kristine Linnestad og Charlotte Spurkeland om en gjennomgang av kommunesektorens oppgaver og tilskudd

Til Stortinget

Bakgrunn

For at innbyggere over hele landet skal få tilgang på gode tjenester, må alle kommuner være i stand til å levere tilpassede tjenester av god kvalitet. Det krever god tilgang på kompetanse, og kommunene må ha et stort lokalt handlingsrom og tydelig myndighet til å ta valg sammen med, og på vegne av, sine innbyggere.

Kommunesektoren har en rekke lovpålagte oppgaver. Generalistkommuneutvalget skriver i sin rapport at kommunene har omtrent 450 oppgaver som følger av lov, og minst 550 forskriftsfestede oppgaver. De påpeker imidlertid at dette ikke er nøyaktig, da det er avhengig av hvordan man beregner dette.

Detaljerte krav går ut over kommunenes og fylkeskommunens handlingsrom og muligheten til å prioritere og levere tjenester tilpasset innbyggernes behov. I 2022 vedtok Stortinget, etter forslag fra Høyre, at regjeringen skulle legge til rette for etablering av frikommuneforsøk etter inspirasjon fra Danmark, jf. Innst. 460 S (2021–2022) og vedtak 792 (2021–2022). Siden den gang har regjeringen vedtatt at 10 prosjekter fordelt på 16 kommuner kan delta i frikommuneforsøk. For å få gode resultater av frikommuneforsøkene må ordningen utvides og flere kommuner inkluderes i forsøksordningen.

Inntektssystemene for kommuner og fylkeskommuner legger til grunn at sektoren i hovedsak skal være rammefinansiert. Det betyr at kommunesektoren selv har ansvaret for å tilpasse sine aktiviteter, tjenester og ressursbruk til de vedtatte inntektsrammene, innenfor gjeldende lover og regelverk. Gjennom rammeoverføringer, med stor grad av økonomisk handlingsfrihet for kommuner og fylkeskommuner, legges det til rette for at beslutninger kan tas lokalt, basert på lokale forhold i stedet for nasjonale føringer. Kommunene og fylkeskommunene har likevel et ansvar for at ressursene brukes på en mest mulig effektiv måte, der tjenesteyting bør prioriteres foran administrasjon. Hvordan man lokalt kan nå målet om å få mest mulig ut av ressursene, kan variere ut ifra de lokale forholdene.

I 2017 gjennomførte regjeringen Solberg en områdegjennomgang av øremerkede tilskudd til kommunesektoren. Den viste at det var nærmere 250 tilskuddsordninger, og at det ble gitt 44,4 mrd. kroner til kommuner og fylkeskommuner utenom de frie inntektene. Siden 2021 har det skjedd flere endringer i kommunesektoren, herunder endringer i inntektssystemet. Tilskuddsordninger kan også medføre at administrasjonen må bruke mye ressurser på å både søke og rapportere på hvordan de omsøkte midlene er brukt. I mange tilfeller kan det derfor være bedre for kommunene at de får bevilgninger over rammetilskuddet ved tilpassede utgiftsnøkler. Det er derfor nødvendig å foreta en ny gjennomgang av øremerkede og søknadsbaserte tilskudd til kommunesektoren og vurdere hvilke som kan innlemmes i rammetilskuddet.

KOSTRA-tall viser at administrasjonene har økt i både kommuner og fylkeskommuner de siste årene. Det gjør at store deler av kommunenes ressurser både økonomisk og administrativt blir bundet opp til dette. En gjennomgang av oppgaver og finansieringen av disse

må derfor se på hvordan tjenester kan tilbys på mest mulig effektiv måte uten at det går ut over innbyggernes rettigheter. Målet med gjennomgangen må blant annet være å få en mer effektiv kommunesektor der ressursene prioriteres til tjenesteyting og utvikling, og mindre til byråkrati og administrasjon.

Regjeringens perspektivmelding, Meld. St. 31 (2023–2024), viser at demografien endrer seg ved at det blir flere eldre og færre i yrkesaktiv alder, at kampen om kompetansen øker, og at det økonomiske handlingsrommet over tid blir mindre. Dette vil påvirke kommunesektoren i stor grad. Skal kommunene kunne omstille seg og være i stand til å gi innbyggerne gode tjenester, må de ha et reelt handlingsrom til å kunne prioritere ressursene fremover.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen gjøre en gjennomgang av lovpålagte oppgaver til kommunesektoren. Formålet er å øke det lokale handlingsrommet slik at kommuner og fylkeskommuner får økt frihet til å prioritere og sikre innbyggerne tjenester av høy kvalitet. Det skal også vurderes hvilke oppgaver som kommuner kan løse etter frikommuneprinsippet.
2. Stortinget ber regjeringen oppdatere områdegjennomgangen av øremerkede tilskudd til kommunesektoren og komme tilbake til Stortinget med forslag om å innlemme flere tilskudd i kommunerammen.

19. desember 2024

Mudassar Kapur

Sandra Bruflot

Anne Kristine Linnestad

Charlotte Spurkeland